

ÚSTR na veletrhu: virtuální realita, paměť a moderní historie

5.6.2025 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Ústav pro studium totalitních režimů se letos účastní největší populárně-vědecké akce v Česku - Veletrhu vědy, která se koná v areálu PVA Expo Praha. Na stánku č. 73 v hale 2 představuje unikátní knihy a publikace o historii a současně dokazuje, že tato největší česká paměťová instituce má své pevné místo nejen v akademickém světě, ale i ve veřejné debatě. Zástupci ÚSTR pak v Letňanech přibližují nejen aktuální výzkumy a projekty ústavu, ale také důležitost popularizace dějin a jejich srozumitelného zprostředkování široké veřejnosti... Na otázku odpovídá ředitel Ladislav Kudrna.

Co konkrétně mohou návštěvníci veletrhu na stánku Ústavu pro studium totalitních režimů zažít?

Na veletrhu vědy jsme letos poprvé, a když jsme sestavovali obsah programu, dohodli jsme se jednomyslně, že chceme lidi prostě oslovit a zaujmout. Nabízíme tedy především osobní setkání a otevřený dialog. Návštěvníci se mohou potkat s našimi historiky, editory a dalšími kolegy, kteří jsou připraveni vést dialog, odpovídat na otázky a v neposlední řadě představit činnost naší instituce.

Co se pak návštěvníci dozvědí?

Například jak pracujeme s archivními dokumenty, jak vznikají odborné publikace a edice svědectví pamětníků i jak přistupujeme k výuce moderních dějin na školách. Nabídneme poznatky související s odhalováním osudů osob, které byly perzekvovány, přiblížíme příběhy utajovaná i desetiletí, seznámíme veřejnost s fenoménem rekonstrukcí i fungování represivních složek minulého režimu apod. Naši kolegové vše rádi vysvětlí a zodpoví jakoukoli otázku.

Jedním z výrazných projektů ÚSTR zasahující do oblasti virtuální reality je i „Jeden den v gulagu“. Můžete nám ho přiblížit?

Tento projekt vznikl pod vedením našeho kolegy, historika Lukáše Holaty a přenáší uživatele přímo do prostředí sovětského pracovního tábora. Není to jen technicky vyspělá simulace – opírá se o konkrétní výzkum, archivní prameny a výpovědi přeživších. Uživatel si na vlastní kůži vyzkouší každodenní realitu vězně v Gulagu: těžkou práci, nelidské podmínky, strach i zoufalství. Je to silný vzdělávací nástroj, který ukazuje, jak může historie promlouvat prostřednictvím nejmodernějších médií.

Jakou roli hraje technologie ve vaší práci?

Podstatnou. Pomáhá nám totiž překlenout propast mezi generacemi. Virtuální realita je jedním z prostředků, jak zprostředkovat zkušenosti lidí, kteří žili v době nacismu a komunismu. Spolupracujeme s vývojáři, vědci i pedagogy.

Zaznamenali jsme, že spolupracujete i na mezinárodních projektech. Můžete zmínit některý z nich?

Jedná se o aplikaci „I Walk“, která propojuje konkrétní místa s historickými událostmi a autentickými vzpomínkami pamětníků. Na jaře jsme ji představili veřejnosti v Paláci Archa ve spolupráci s Martinem Šmoke, který je jedním z koordinátorů projektu v České republice. Snažíme se o maximální srozumitelnost historie ve vztahu k nejmladší generaci a také o to, aby se k informacím, které jsou napsané v knihách dostala pro ně přirozenou cestou, třeba právě prostřednictvím aplikace

ve svém mobilním telefonu.

Když je řeč o knihách - zastávají stále důležitou roli?

Určitě. Knihy jsou stále základním kamenem naší činnosti. Na stánku máme k dispozici řadu titulů, které vydal Ústav pro studium totalitních režimů – od odborných studií až po populárně-naučné publikace. Chceme, aby se historické poznání dostávalo nejen do knihoven, ale i do škol a k běžným čtenářům. Rád bych také připomněl, že jen za minulý rok jsme vydali více než 24 publikací a uspořádali šest mezinárodních konferencí.

Co byste na závěr vzkázal návštěvníkům Veletrhu vědy?

Přijďte se přesvědčit, že historie není minulost, která zůstala za námi – je to zkušenost, která nás formuje dodnes. A pokud se spojí s vědou a technologií, může být nesmírně silná a inspirativní. Na našem stánku nabízíme možnost se nejen dozvědět, ale také skutečně zažít. Těšíme se na vás.

Veletrh vědy 2025, největší populárně-naučná akce svého druhu v České republice, se koná od 5. do 7. června v areálu PVA EXPO PRAHA v Letňanech. Nabízí jedinečnou příležitost nahlédnout do světa vědy prostřednictvím interaktivních expozic, přednášek a doprovodného programu. Letos se představí více než stovka výzkumných institucí, univerzit a vědeckých týmů z celé země.

<https://www.ustrcr.cz/virtualni-realita-pamet-a-moderni-historie>